

2041

ELEMENTA
Linguae Hungaricae

Sive 7255

GRAMMATICA
HUNGARICA.

Succincta methodo com-
prehensa, & perspicuis ex-
emplis illustrata.

Authore

PAULO KÖVESDI,

AD LECTOREM.

Mivel mindēféle Nemzetek az magok Nyelvén különb-különbféle szép Authorokat, s- azoknak könyveiben megtanulására való útba helyessen igazító czikkelyekkel tellyes könyveket szereztvén tanúságra ki nyomtattak. Kihez képest az mi Magyar nyelvű kön-is jóllehet sokan sok szép hasznos könyveket az Magyar nyelvnek könnyebben való megtanulására szerzesenek; En is azért az időkben Nemzetbéli nyelven lévő lfiaknak, az mi Magyar nyelvünknek elméjekkel könnyebben való megfogására, és az egymás között különbözö böltüknek helyesb értelmére, és az hajdani dicséretesen tündöklő igaz Magyar nyelvnek hasznosabban való tanulására és megtartására ez egynehány Czikkelyekből vagy regulákból álló könyvecskémet jó rendbe hozván akarám világoftságra ki-bocsáttani.

Kérem azért az kegyes Tanító, vagy Tanuló Olvasót, ezen csekély munkámat, tülem vegye kedvessen, és annak utánna, annak buvebben való megtanulására való industriámat várja.

Kövesdi Pál.

CAPUT I. DE LITERIS PRÆ- CEPTA.

I. *Litteræ apud Hungaros sunt viginti duæ: A. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. r. s. t. u. v. y. z.*

II. *Vocales simplices sunt: a. e. i. o. u. Compositæ verò sunt: ô. û. Ila componitur ex e. o; hæc autem ex e. u. Signantur in typis hoc modo: ô. û: in manuscriptis verò sic: ô. û. vel sic: ô. û. Sonus incutatur vivâ voce.*

III. *Vocales aliæ sunt Longæ, aliæ Breves. Longæ sunt, quæ notantur accentu acuto hoc modo: â. é. í. ó. ú. ô'. û'. Breves sunt, quæ carent accentu acuto.*

IV. *Consonantes ferè omnes sunt ejusdem nominis & valoris, uti apud Latinos.*

V. *C. sequente vocali, ut & præcedente, sonat durrer ut k: sed sequente e. i. sonat molliter, uti apud Latinos, ut: Cérna, duplarium.*

VI. *CS. ut & ts. sonat crasso sibilo.*

Nota. ts. ibi scribitur, ubi in origine vocis habetur t. ut: Bátoritlad anima eum, á batoritom: sed cz. uti

& rz. sonat tenui sibilo, sicut apud Latinos ce, ci. ut: Czérna, Czigány, Cingarus.

VII. g. quoq. sonat duriter, unde non est, ut addatur ei h. mollescit verò addito ei y.

VIII. i. cum praeponitur & postponitur vocalibus ad unam syllabam constituendam, fit jod, notaturq. sic j, ut: jámbor, probus, ajtó, janua.

IX. s. sonat crasso sibilo; sz. subtili.

X. y per se non constituit literam, sed cum additur consonantibus, & quidem istis: g. l. n. t. molles reddit eas, hoc modo: gy. ly. ny. ty.

CAPUT II. DE DECLINATIONI- BUS NOMINUM.

I. Nomen est, cui praeponi potest Pronomen Demonstrativum ez, cum Articulo az, ut: ez az Ember, homo.

II. Declinationes possunt constitui duae.

III. Prima sit, cujus Dativus desinit in nak: Secunda in nek.

IV. In nak desinunt illa nomina, quae habent vocales a. i. o. u. ut Asztal, mensa. Fi, filius. Ló, equus. Saru, ocrea.

Nota: Quae i. habent cum consonante aliqua in fine

ne, pertinent ad secundam Declinationem, ut: Viz, aqua, Tiz, decem, mirigy, pestis, &c.

Typus Primæ Declinationis.

Singulariter.	Pluraliter.
N. a. i. o. u.	— k.
G. é.	— ké.
D. nak.	— knak.
Ac. t.	— kat.
Vocativus similis est	Nominativo,
Abl. túl.	— ktúl.

Paradigma ejus.

Singulariter.	
N. Ez a' Fi,	Hic Filius.
G. ezé a' fié,	hujus filii.
D. ennek a' finak,	huic filio.
Ac. ezt a' fiat,	hunc filium.
Ab. ettül a' fitúl,	ab hoc filio.
Pluraliter.	
N. ezek a' fiak,	Hi Filij.
G. ezeké a' fiaké,	horum filiorum.
D. ezeknek a' fiaknak	his filiis.
Ac. ezeket a' fiakat,	hos filios.
Ab. ezektül a' fiaktúl,	ab his filiis.

Sic facit Ac. Sing. Ló, loát; Euphoniae causa assumitur v. ante at, & in plurali ubiq. ut: Lovat lovak, lovaké, &c.

Item desinentia in d. j. l. r. s. fz. & in ut monosyllaba, ut: Lud, ludat; Vaj, vajat; Ur, urat, gonofz, gonofzat (per contractionem gonofzt) Hal, halat; Has, hafat; Kút, kútat; excepto Halál, halált. N. Plur. Ludak, Urak. &c.

Aliud ubi Acc. Sing. in ot. N. Pl. in ok; sed Acc. Plur. in kat desinunt.

Singulariter:

N. Ez a' Láb,	<i>Hic Pes.</i>
G. ezé a' lábé,	<i>huius pedis.</i>
D. ennek a' lábnak,	<i>huic pedi.</i>
Ac. ezt a' lábot, (& at),	<i>hunc pedem.</i>
Ab. ettul a' lábtúl,	<i>ab hoc pede.</i>

Pluraliter.

N. Ezek a' lábok,	<i>Hi pedes.</i>
G. ezeké a' láboké,	<i>horum pedum.</i>
D. ezeknek a' láboknak,	<i>his pedibus.</i>
Ac. ezeket a' lábokat.	<i>hos pedes.</i>
Ab. ezektul a' láboktúl,	<i>ab his pedibus.</i>

Sic declinantur omnia desinentia in b. ad. f. g. ugy. k. m. n. p. jt. ut: Galamb, galambot; Pad, padot; Csuf, csufot; Tag, tagot; Hügy, hügyot; Sajt, sajtot, &c.

Aliud ubi o. omittitur in Ac. Sing. ante m. & in plurali ubiq; ut:

Singulariter.

N. Ez a' Malom,	<i>Hæc Mola.</i>
G. ezé a' malomé.	<i>huius molæ.</i>
D. ennek a' malomnak,	<i>huic molæ.</i>

Ac.

Ac. ezt a' malmot,	<i>hanc molam.</i>
Ab. ettul a' malomtúl	<i>ab hac mola.</i>

Pluraliter.

N. Ezek a' malmok,	<i>Hæc Molæ.</i>
G. ezeké a' malmoké,	<i>harum molarum.</i>
D. ezeknek a' malmoknak,	<i>his molis.</i>
Ac. ezeket a' malmokat,	<i>has molas.</i>
Ab. ezektul a' malmoktúl,	<i>ab his molis.</i>

Sic declinantur omnia in om desinentia.

DE SECUNDA DECLINATIONE.

I. *Secunda Decl. est, cujus Dat. desinit in nek.*

II. *Illæ verò desinunt in nek, quæ habent in themate vocales e. ô. û. tantum.*

Typus Secundæ Declinationis.

Singulariter.

N. e. ô. ú.

G. é.

D. nek.

Ac. t.

Vocativus similis est

Abl. tül.

Pluraliter.

N. — k.

G. — ké.

D. — knek.

A. — ket.

Nominativo.

A. — ktul.

Paradigma ubi Ac. in et, & in Plur. in ek. desinit.

Singulariter:

N. Ez az Üveg,

Hoc Vitrum.

A4

G.

G. ezé az üvegé,	<i>hujus vitri.</i>
D. ennek az üvegnek,	<i>huic vitro.</i>
Ac. ezt az üveget,	<i>hoc vitram.</i>
Abl. ettül az üvegtül,	<i>ab hoc vitro.</i>

Pluraliter.

N. Ezek az Üvegek,	<i>Hac Vitra.</i>
G. ezeké az üvegeké,	<i>horum vitrorum.</i>
D. ezeknek az üvegeknek,	<i>his vitris.</i>
Ab. ezeket az üvegeket,	<i>hac vitra.</i>
Ab. ezektül az üvegektül,	<i>ab his vitris.</i>

Sic faciunt Ac. Sing. & N. Plur. omnia desinentia in b d, g, j, k, l, m, & z. ut: Seb, sebet; ebéd, ebédet; fej, fejet; szék, széket; tél, telet; Fejedelem, fejedelmet; méz, mézet.

Aliud, ubi in Ac. Sing. t. immediate conjungitur, cum consonante.

Singulariter.

N. Ez a' Len,	<i>Hoc Linum.</i>
G. ezé a' lené,	<i>huius lini.</i>
D. ennek a' lennek,	<i>huic lino.</i>
Ac. ezt a' lent,	<i>hoc linum. &c.</i>

Pluraliter.

N. Ezek a' lenek,	<i>Hac Lina.</i>
G. ezeké a' leneké,	<i>horum linorum.</i>
D. ezeknek a' leneknek,	<i>his linis, &c.</i>

Sic faciunt Ac. Sing. omnia desinentia in n. (dissyllaba tamen per et quod, ut: Tehén, tehént & tehenet) r, s, sz. ut: Vér vért: kövér, kövért: kés kést: kovés, kevést, & keveset: (dissyllaba sic faciunt

ciunt Acc. Csöndefs, csöndest, & csöndeset.) Aliud ubi in em desinentia, omittunt e, ante m. in Acc. Sing. & in Plurali ubiq.

Singulariter:

N. Ez a' Fejedelem,	<i>Hic Princeps.</i>
G. ezé a' Fejedelemé.	<i>huius Principis.</i>
D. ennek a' Fejedelemnek,	<i>huic Principi.</i>
Ac. ezt a' Fejedelmet,	<i>hunc Principem.</i>
Ab. ettül a' Fejedemtül,	<i>ab hoc Principe.</i>

Pluraliter:

N. ezek a' Fejedelmek,	<i>hi Principes.</i>
G. ezeké a' Fejedelmeké,	<i>horum Principum.</i>
D. ezeknek a' Fejedelmeknek,	<i>his Principibus.</i>
Ac. ezeket a' Fejedelmeket	<i>hos Principes.</i>
Ab. ezektül a' Fejedelmektül	<i>ab his Principibus.</i>

CAPUT II. DE SUFFIXORUM DE. CLINATIONE.

I. *Suffixa sunt illa, ubi ultima syllaba Pronominum Possessorum, ut sunt enyim, tied, mienk, tierek, övé (meus, tuus, noster, ejus) suffiguntur Nominibus.*

II. *Hoc autem fit toties, quoties ista Pronomina adduntur Nominibus Primæ aut Secundæ Declinationis.*

III. *Hæc siquidem sunt Secundæ Declinationis, e.*

mutantur in Prima Declinatione in Vocales hujus Declinationis, utpotè in a, o, u.

IV. In a. o. u. mutatur e. in iis, quæ desinunt in has vocales, ut: Láda, az én ládám, cista mea: az te ládád, cista tua: Só, az fóm, az te fód, sal meus, tuus. Saru, az én sarum, az te farud, ocrea mea, tua.

Observa hîc: In a. desinentia, acciunt a in suffixis ubiq; hoc modo: Láda, az én ládám, az te ládád, cista mea, tua, per omnes casus, ut videre est in Paradigmate.

V. Item in a. mutatur e. in iis Nominibus, quæ desinunt in d. gy. j. l. r. s. t. ut: Az én ludam, a' te ludad, anser meus, tuus. Az én ágyam, az te ágyad, lectus meus, tuus. Az én Vajam, halam, Uram hasam, kútam. Excipe dissyllaba in l. desinentia, quæ habent o. ut: halál, halálom, kanál, kanálom.

VI. In o. mutatur e. in iis, quæ desinunt in b. od. g. k. n. m. p. sz. z. ut: az én lábom, az te lábod: az én modom, az te modod: az én soldom, az te soldod, stipendium meum, tuum, &c.

Paradigmata.

Primò ab Enyim, meus.

Singulariter:

N. Az én ludam, anser meus.
G. az én ludamé, anseris mei, &c.

Pluraliter:

N. az én ludaim, anses mei.

G. az én ludaimé, anserum meorum, &c.

Secundò à Tied, tuus.

Singulariter:

N. Az te lábod, pes tuus.

Ac. az te lábodat, pedem tuum, &c.

Pluraliter:

N. az te lábaid, pedes tui, &c.

Tertiò à Mienk, noster, hîc e. mutatur, in u. ut:

Singulariter:

N. A' mi lábunk, pes noster.

G. a' mi lábunké, pedis nostri.

Pluraliter Mieink, nostri.

N. a' mi lábaink, ludaink, pedes anses nostri.

G. a' mi lábainké, ludainké, &c.

Quartò à Tietek, vester:

Singulariter:

N. Az ti Ludatok, lábottok, anser, pes vester.

Pluraliter:

N. az ti ludaitok, lábaitok, anses, pedes vestri.

Quintò ab Övé, ejus, ubi e. mutatur in a.

Quæ verò in a. o. u. desinunt, assumunt j. ante, ut: Láda, az ó ládája, az ó hordoja; az ó saruja.

Singulariter:

N. Az ó Lába, pes ejus.

G. az ó lábaé, pedis ejus, &c. Sic etiam:

Singulariter:

N. az ó Ládaja, cista ejus.

G. az ó ládájáé, cista ejus, &c.

Observa: a. ante terminationem acuitur hęc in omnibus obliquis Singularis Numeri.

Pluraliter:

N. az ő lábai, ludai, ládái, Pedes, anseres, cista ejus.
G. az ő lábaié, ludaié, ládájáié Pedum, anserum, cistarum, ejus, &c.

Item cum Ővék, eorum (hęc e. in ok. mutatur.)

Singulariter:

N. az ő Lábok, pes eorum.

G. az ő láboké, pedis eorum, &c.

Az ő Ládájok, cista eorum, &c.

Paradigmata Secundæ

Declinationis.

Primò, ab Enyim, meus.

Singulariter:

N. az én Késem, Culter meus.

G. az én késemé, Cultri mei, &c.

Pluraliter: (Enyim, mei.)

N. az én késeim, cultri mei.

G. az én késeimé, cultrorum meorum, &c.

Secundò à Tied, tuus.

Singulariter:

N. az te késed, culter tuus.

G. az te késedé, cultri tui, &c.

Pluraliter: Tied, tui.

N. az te késeid, cultri tui.

G. az te késeidé, cultrorum tuorum, &c.

Tertiò, a Mienk, Noster. Hic e. mutatur in ű, ut:

Singulariter.

N. A

N. A' mi késünk, culter noster.

G. a' mi késünké, cultri nostri, &c.

Pluraliter a' Mieink, Nostri.

N. A' mi késeink, cultri nostri.

G. a' mi késeinké, cultrorum nostrorum, &c.

Quartò a' Tietek, Vester,

Singulariter:

N. Az ti Késetek, culter vester.

G. az ti Késeteké, cultri vestri, &c.

Pluraliter a' Tietek, Vestri.

N. az ti Késeitek, cultri vestri.

G. az ti Késeiteké, cultrorum vestrorum, &c.

Observa: [1.] Desinentia in ű. m. d. nk. finè e. ut: Gyűrűm, gyűrűd, gyűrűnk, Annulus meus, tuus, noster.

2. In Suffixis potest omitti prafixum: Az én, az te, a' mi, a' ti, hoc modo: Késem, késed, késeim, késeid, &c.

[3.] Nomina unam rem, uni competentem, denotantia, usurpant tantum singularem Numerum a' mienk, noster, ut: életünk, testünk, lelkünk, feleségünk. Vita nostra, corpus nostrum, anima nostra, uxor nostra.

CAPUT IV.

DE DECLINATIONE PRONOMINUM.

I. Pronomina ratione Declinationis, alia sunt Regularia, alia Irregularia,

II. Re-

II. Regularia sunt, quæ juxta præscriptas Declinationes Nominum per casus regulariter flectuntur.

III. Suntque hæc: Amaz, vel az, Ille, Azon, Idem, ez, hic iste, Ezen, hic idem, maga, ipse, ki vel kicsoda, quis, melly vel mellyk, quod, Enyim, tied, meus, mienk, tietek, noster, vester, mifélénk, nostras, tife, létek, vestras, Ō maga vel ōnnōn maga, suus.

Observe: (1.) Desinentia in z. mutant z. in n. Dativo singulari Euphoniæ causâ, ut: Ennek, amannak, pro eznek, amannak.

(2.) Relativum ki (qui) cum refertur ad personam hominis, Dei & Angelorum, dicitur usitatè ki; Cum vero ad rem aliam refertur, usurpatur melly, quod, ut: Az ember, a' ki &c.

IV. Irregularia Pronomina sunt, quæ non flectuntur juxta Nominum Declinationes, vel etiam casibus deficiunt, ut sunt: En, ego, Te, tu, Ō is.

V. In Regularibus observentur vocales primæ & secundæ Declinationis.

Nota: Ki cum compositis est secunda Declinationis.

Paradigmata Irregularium.

Primum En, ego.

Singulariter:

N. En,	Ego.
G. Enyim,	mei vel mis.
D. Ennékem	mihi.
Ac. Engemet.	me.
V. caret.	
Ab. Entülem,	à me.

Plu

Pluraliter:

N. Mi (barbarè dicitur mink) nos.
G. mienk, nostrum vel nostri.
D. minékunk, vel nékünk, nobis.
Ac. minket, nos.
V. caret.

Ab. mitülünk, vel tülünk, à nobis
Secundum Te, Tu.

Singulariter:

N. Te,	Tu.
G. tied,	tui vel tis.
D. teneked vel néked,	tibi.
Ac. tégedet vel téged,	te.
V. ô te,	ô tu.
Ab te tûled,	à te.

Pluraliter:

N. Ti, (barbarè tik,) vos.
G. tiétek, vestrum vel vestri.
D. tinéktek, vel néktek, vobis.
Ac. Titeket, (barbarè tikteket) vos.
V. ô ti, ô vos.
Ab. ti tûletek, vel tûletek, à vobis.

Tertium Ō, Is.

Singulariter:

N. Ō, is.
G. ôvé, ejus.
D. ô néké (néki) ei.
Ac. ôtet, eum.
Ab. ô tule (tule) ab eo.

Pluraliter:

N. Ōk, ii.
G. ôvék, eorum.
D. ô nekiek, nekiek, iis.
Ac. ôket, eos.
Ab. ô tulek, tûlek, ab iis.

CA-

CAPUT V. DE CONJUGATIONE VERBORUM.

I. Verbum cognoscitur ex praeposito Pronomine En, ego, ut: *En olvasok, ego lego.*

II. Estque vel Activum vel Passivum.

III. Activum est quintuplex: Indirectum & Directum, Primum & Secundum, atque Potentiale.

IV. Indirectum est, cujus actio non dirigitur in rem vel personam Pronomine Demonstrativo aut Possessivo aliquo circumscriptam.

V. Directum est, cujus actio dirigitur in rem, vel personam Pronomine Demonstrativo: hic, is, ille, ipse, aut Possessivo: meus, tuus, noster, vester, circumscriptam, ut: *Lego hunc librum, olvasom ezt a' Könyvet, &c.* Terminatio hujus venit ex suffixis.

VI. Activum Secundum est illud, quod Latini circumscribunt per verbum facio vel curo, ut: *Csináltatok valamit, curo aliquid confici. Meg csináltatom Könyvedet, curabo confici librum tuum.* Nota ejus est syllaba *tat, tet, quae ponitur ante ok, & ek per omnes personas.*

VII. Potentiale est, quod Latini efferunt per verbum possum. Nota ejus est syllaba *hat, het, quae ponitur ante terminationem cujusvis personae, ut: Tanúlhatok, possum discere. Meg-tanúlhatom a' leckét, possum percipere lectionem, &c.*

VIII

VIII. Passivum Verbum est, quod construitur cum Ablativo addita Praepositione. Nota ejus tatta, tettet. *Ita in Secunda, haec in Prima Conjugatione ante terminationem cujusvis personae ponitur, ut: Szerettette-tem, Amor. Olvasattatom, Legor.*

IX. Conjugationes quoque, possunt constitui duae.

Prima sit, (ordine alphabetico) cujus prima persona Singularis Indicativi praesentis desinit in *ek, vel em, ut: Szeretek.*

Secunda, cujus prima persona desinit in *ok vel om, ut: Olvasok.*

Paradigma Verbi Indirecti Primae Conjugationis.

Indicativi Praesens Amo.

Sing. Szeretek, szereték, szeret.

Plur. Szeretünk, szerettek, szeretnek.

Praeteritum Imperfectum Amabam.

S. Szereték, szeretél, szerete.

P. Szereténk, szeretétek, szereténék.

Praeteritum Perfectum Amavi.

S. Szerettem, szerettél, szeretett.

P. Szerettünk, szerettetek, szerettenek.

Imperativi Praesens Ama.

S. caret. szerels, szeressen.

P. Szerefsünk, szeressetek, szeressenek.

Conjunctivi Praesens Amem.

S. Szeressék, szeress, szeressen sicut Imperat.

Praeteritum Imperfectum Amarem.

S. Szeretnék, szeretnél, szeretne.

B

P. Sze-

- P. Szeretnénk, Szeretnétek, Szeretnének.
Futurum Amavero.
 S. Szeretendek, Szeretendesz, Szeretend.
Cetera sicut Praesens Indicativi.
Infinitivus, & Supinum Prius, Amare, amatum.
 Szeretni.
Gerundia. Amandi, do, dum. Szeretvén & Szeretve.

Paradigma Verbi Directi.

- Indicativi Praesens Amo hunc &c.*
 S. Szeretem, Szereted, Szereti.
 P. Szerettyük, Szeretitek, Szeretik.
Präteritum Imperfectum.
 S. Szeretém, Szeretéd, Szereté.
 P. Szeretők, Szeretetek, Szereték.
Präteritum Perfectum.
 S. Szerettem, Szeretted, Szerette.
 P. Szerettük, Szerettétek, Szerették.
Imperativi Praesens.
 S. caret. Szeressed, Szeresse.
 P. Szeressük, Szeressétek, Szeressék.
Coniunctivi Praesens.
 S. Szeressem, Szeressed, Szeresse. *Sicut Imper*
Präteritum Imperfectum.
 S. Szeretném, Szeretnéd, Szeretné.
 P. Szeretnők, Szeretnétek, Szeretnék.
Futurum.
 S. Szeretendém, Szeretendéd, Szeretendí.
 P. Szeretendjük, Szeretenditek, Szeretendik.

Infinitivus cum verbo: Oportet, debeo, opus est,
 szükséges, kell:

- S. Szeretnem, Szeretned, Szeretnie.
 P. Szeretnünk, Szeretnetek, Szeretniek.

Paradigma Verbi Indirecti Secundæ Conjugationis.

- Indicativi Praesens Lego.*
 S. Olvasok, olvasz, olvas.
 P. Olvasunk, olvasatok, olvasnak.
Präteritum Imperfectum Legebam.
 S. Olvasék, olvasál, olvasa.
 P. Olvasánk, olvasátok, olvasának.
Präteritum Perfectum Legi.
 S. Olvastam, olvastál, olvastott.
 P. Olvastunk, olvastatok, olvastanak.
Imperativus Lege.
 S. caret. olvas, olvasson.
 P. Olvasunk, olvaszatok, olvaszanak.
Coniunctivi Praesens Legam.
 S. Olvaslak, olvas, *uti Imperativus.*
Präteritum Imperfectum Legerem.
 S. Olvasnék, olvasnál, olvasna.
 P. Olvasnánk, olvasnátok, olvasnának.
Futurum Legeto.
 S. Olvasandok, olvasandasz, olvasand.
 P. Olvasandunk, olvasandotok, olvasandanak.
Infinitivus & Supinum Olvasni.
Gerundia.
 Olvasván, olvasva.

Paradigma Verbi Directi.

Indicativi Præsens.

S.	Olvasom,	olvastod,	olvasta.
P.	Olvasfuk,	olvastátok,	olvasták.

Præteritum Imperfectum.

S.	Olvasám,	olvastád,	olvastá.
P.	Olvasánk,	olvastátok,	olvasták.

Præteritum Perfectum.

	Olvastam,	olvastad,	olvasta.
P.	Olvastuk,	olvastátok,	olvasták.

Imperativus.

S.	caret.	olvastad,	olvasta.
P.	Olvasfuk,	olvastátok,	olvasták.

Coniunctivi Præsens.

S.	Olvasfam,	olvastad,	ut Imperativus
----	-----------	-----------	----------------

Præteritum Imperfectum.

S.	Olvasnám,	olvastnád,	olvastná.
P.	Olvasnánk,	olvastnátok,	olvastnák.

Futurum.

S.	Olvasandom,	olvastandod,	olvastandja.
P.	Olvasandjuk,	olvastandjátok,	olvastandják.

Infinitivus.

S.	Olvasnom,	olvastnod,	olvastnyia.
P.	Olvasnunk,	olvastnotok,	olvastniok,

kell.

Observationes quædam de utraq
Conjugatione.

I. Verba desinentia in *ók*, redducuntur ad Primam Conjugationem: *Ó*, enim & *e*. breve seu obscurum idem

valent in pronuntiatione, ut: Gyönyörködök *el-dek*.

II. Quæ Verba ante *ek* & *ok*, habent *p. s. sz. t. v.* & *z.* possuntq; construi cum Pronomine Demonstrativo Tu, in Accusativo, illa in prima singulari Præsens assumunt l. ante *ek* & *ok*, sed *o.* mutatur in *a.* ut: megeztlek tégedet, devorabote. Szoplak tégedet, &c.

III. Quæ *sz.* habent ante *ek* & *ok*, utitur desinunt directè in *em* & *om*, ut: Eszem, ilzom, pro etzek, ilzok, Édo, bibo, quamvis sint verba Indirecta quoad sensum.

IV. Eadem hæc Verba, cum illis, quæ desinunt in *dek*, & *dok*, in secunda singulari præsens Indicativi Indirectè desinunt in *el*, & *ol*, quoq; ut: Eszel, iszol, edis, bibis, gyönyörkedel (& gyönyörkedsz) Tobzodol. Perpetuò desinunt in l. quæ habent ante *ek*, & *ok*, *sz.* & *z.* ut: Eszel, iszol, aluszol, fázol, fríges. Ita & Passiva omnia, ut: Szerettetel, olvastatol. Amaris, Legeris.

V. Tertia Singularis Indicativi Indirectè desinit in eam consonante *n*, quæ est ante *ek*, *ok*. Quæ verò habent *d. g. k. sz. & z.* ante *ek*, *ok*, ea desinunt in *ik*, quoq; ut Gyönyörked, & gyönyörkedik. Sed *elzik*, *ilzik*, *jádzik* tantum sic formantur.

VI. Verba, quæ ante *em*, & *om*, habent *sz.* in prima singulari Præteriti Imperfecti *sz.* mutant *v.* ut: Eszem, evék; ilzom, ivék; Evém, ivám Directè. In Præterito autem Perfecto Indicativi, mutant *sz.* in *t.* ut: Eszem, ilzom, ettem, ittam.

VII. Dantur etiam Præterita Circumscriptiva, uti (1.) Præteritum Imperfecti Indicativi, quod addit *vala*,

ad *Præsens*, ut: Szeretek & szeretem vala. (2.) *Plusquamperfectum*, hoc addit vala ad *Præteritum perfectum* ut: Olvas^t vala. (3.) *Coniunctivi præter. perfectum* hoc addit ad *Præteritum perfectum Indicativi* legyen. (4.) *Plusquamperfectum* verò addit volna, ut: Szerettem legyen, Amaverim, szerettem volna, Amavissen, &c.

VIII. *Futuro Indicativi* carent Hungari, loco ejus utuntur *Præsenti Indicativi* additâ particulâ meg ad *Directum verbum* ut: Meg szeretem, meg-olvasom, Amabo, Legam. Vel circumscribunt per *Infinitivum* ejusdem verbi additò verbò fogok per omnes personas *Directè & Indirectè*, ut: szeretni fogok, szeretni fogsz, szeretni fog. Amabo, bis, bit. Szeretni fogom, fogod, fogja, &c.

IX. *Imperativi Secunda Singularis* varias habet terminationes quoad verbum *Indirectum*.

(1.) In j. desinunt, quæ habent in themate ante ek & ok, b. g. j. k. l. m. p. r. & v. ut: Dobok, dobj. Hõrgek, hõregj: Bujok, buj: Lakok, lakj: Felkelek, felkelj: Nyomok, nyomj: Lopok, lopj: Verek, verj: Rivok, rivj vel rij (Elegantius omittitur v.) &c.

Observe: In gek, & gok, desinentia ubi ante g habetur r. assumunt e. & o. ante g- post r. ut: Teketgek, tekeregj: Forgok, forogj, &c.

(2.) In gy desinunt illa verba, quæ habent ante ek ok, d. gy. fz. (hæc etiam in él, & ál desinunt, dissilaba verò tantum in l:) ut: Kérdek, kérdgy: Hordok, hordgy: Hagyok, hagy (excipe Megyek facimenny) Haraguszom, haragudgy & haragudgyál

Ezem

Elzem, egyél: Iszom, igyál.

(3.) In nny, desinunt, quæ habent ante ek. ok. n, & ny. ut: Hányok, hánny: Bánok véle, bánny véle.

(4.) In ss. desinunt, quæ habent ante ek. ok. s. & t. ut: Keresek, keresz: olvasok, olvasz: tartok, tartsz.

(5.) In zz. desinunt, quæ habent ante ek, & ok, z. ut: Evezek, evezz: hozok, hozz. Sed quæ usitatius definiunt *Directè* in em, om, illa formantur per él, ál, ut: Bizom, confido, bizzál, confide.

Nota: Hinc formatur à secunda scilicet persona *Coniunctivi Præsens* assumptâ illius terminatione, ut: Szeresz, szeressék & szeressem, &c.

X. *Participium Præsens* in Prima Conjugatione desinit in ô, in Secunda verò in ó, sed illud potius est Nomen, quàm Verbum.

Paradigma Passivæ Vocis

I. Conjugationis.

Indicativi Præsens Amor.

Sing. Szerettetem, szerettetel, tetik.
Plur. Szerettünk, szerettetek, tetnek.

Præteritum Imperfectum.

S. Szeretteték, szerettetél, szerettete.
P. Szerettének, szerettetek, tetének.

Præteritum Perfectum.

S. Szerettettem, tél, tett.
P. Szerettünk, tetek, tenek.

Imperativus.

S. caret. Szerettesél, en.
P. Szerettesünk, cnek.

*Coniunctivi Præsens.*S. Szeretesse, él, en. *Sicut Imperat.**Per Syncopen: Szerettettelem.**Præteritum Imperfectum.*

S. Szerettetném, nél, ne.

P. Szerettetnék, nétek, nének.

*Per Syncopen: Szerettetném.**Futurum.*

S. Szerettetendem, del, dend.

P. Szerettetendünk, detek, denek.

*Per Syncopen: Szerettétendem.**Infinitivus. Szerettetni.**Futurum Passivum. Szerettettetendõ.**Participium Præteritum. Szerettett.*

Obſerva: Omnes personæ poſſunt per Syncopen efferri,
 contrahendo unum tett, per Activum secundum Passi-
 vè, ut: Szerettettetem, Curo amari, vel ut amer.

II. Conjugationis

Indicativi Præsens Legor.

Sing. Olvaſtatom, tol, tatik.

Plur. Olvaſtatunk, tatok, tatnak.

*Per Syncopen: Olvaſtattatom.**Præteritum Imperfectum.*

S. Olvaſtatek, tál, ta.

P. Olvaſtatánk, tátok, tának.

Præteritum Perfectum.

S. Olvaſtattam, ttál, rott.

P. Olvaſtattunk, tatok, tattanak.

Imperativus.

S. ea-

S. caret. Olvaſtalsál, taſſon.

P. Olvaſtaſſunk, fatok, anak.

*Coniunctivi Præsens.*S. Olvaſtaſſam, &c. *Sicut Imperativus.**Præteritum Imperfectum.*

S. Olvaſtatnám, nál, na.

P. Olvaſtatnánk, nátok, nának.

Futurum.

S. Olvaſtatandom, dol, dand.

P. Olvaſtatandunk, dotok, danak.

*Infinitivus. Olvaſtatatni.**Futurum Passivum. Olvaſtatando.**Participium Præteritum. Olvaſtato.**Hic per Syncopen omitti ſolet tatt.*DE CONJUGATIONE
ANOMALORUM.

Anomala ſunt, quæ aliter conjugantur, quàm præſcri-
 pta duæ Conjugationes. Sunt illa duo: Vagyok, Sum,
 & Megyek, eo.

Paradigma Megyek, & Vagyok

Indicat. Præsens. Eo, Sum.

S. Megyek, mégy, mégyen.

P. Megyünk, mentek, mennek.

S. Vagyok, vagy, vagyon.

P. Vagyunk, vattok, vannak.

Præterit. Imperf. Ibam. Eram.

S. Menék, menél, méne.

P. Menénk, menétek, menének.

B 5

S. Va-

S. Valék, valál, vala.
P. Valánk, valátok, valának.

Præterit. Perf. Ivi, Fui.

S. Mentem, mentél, ment.
P. Mentünk, mentetek, mentenek.
S. Vóltam, vóltál, vólt.
P. Vóltunk, vóltatok vóltanak.

Futurum Ibo. Ero.

S. El-mégyek, el-mégy, el-mégyn.
P. El-megyünk, &c. *uti Præsens.*
S. Lésezek, lész, léssen & lesz.
P. Lészünk, lésztek, léznek.

Nota: Exceptâ secundâ singulari sine accentu quæ est in usu.

Imperativus I. & ito. Sis.

S. *caret.* menny, mennyen.
P. Mennyünk, mennyetek, mennyenek.
S. *caret.* Légy, légyen *vel* legyen.
P. Legyünk, legyetek, legyenek.

Conjunctivi Præsens. Eam. Sim.

S. Mennyek, menny. } *uti Imperativus.*
S. Legyek, Légy, }

Præterit. Imperf. Irem. Essem.

S. Mennék, mennél, menne.
P. Mennénk, mennétek, mennének.
S. Lennék, lennél, lenne.
P. Lennénk, lennétek, lennének.

Præteritum perfect. Circumscriptivum.

Iverim. Fucriam

S. Men

S. {Mentem } légyen &c. P. {Mentünk } lé-
{Lettem } gyen, &c. *Sicut Præterit. Indicativi,*

Præteritum Plusquam perfectum.
Ivissem. Fuisset.

S. Mentem volna, &c.
P. Mentünk volna, &c. *Hoc quoque ita.*
S. Volnék, volnál, volna.
P. Volnánk, volnátok, volnának.

Circumscriptivè verò sic.

S. Vóltam volna, vóltál volna, vólt volna.
P. Vóltunk volna, vóltatok volna, vóltanak volna.

Futurum Ivero. Fuero.

S. Menendek, menendesz, menend.
P. Menendünk, menendetek, menendének.
S. Leendek, leendesz, leend.
P. Leendünk, *simili modo.*

Infinitivus. Menni. Lenni.

Circumscriptivè verò sic:

S. Mennem, menned, mennie kell.
P. Mennünk, mennetek, menniek kell.
S. Lennem, lenned, lennie kell.
P. Lennünk, &c. kell. *Opus est, ut eam, eas, eat,*
&c. Opus est ut sim, sis, sit, &c.

Gerundia. Menvén. Léven.

Futurum. Menendő, Leendő.

Iturus, a, um. Futurus, a, um.

CA-

CAPUT VI. DE PRÆPOSITIONE.

I. *Præpositiones in lingua Hungarica postponuntur Nominibus, unde & suffixa possunt vocari ut: Tedd az asztalra, Pone ad mensam. Az ajtó előtt. Ante fores.*

II. *Quædam Præpositiones, quæ nimirum per se consistere possunt, præponuntur quoque Nominibus interjectis. Articulus az, hoc modo: Előtte az ajtónak, háznak, &c.*

III. *Significationem earum hæc apponimus hoc modo. Ad significat hoz, & ra. Apud, nál; ante, előtt. Adversus, ellen, Cis, circa, Környül, felé, mellett. Circum, körül vel környül. Contra, ellen, rá. Erga, hoz. Extra, kívül. Inter, között & közt. Intra, belül, belé & ban. Infra, alatt; Juxta, mellet. Ob & propter, érett, & ért. Post, után. Præter, kívül. Penes secus, mellet. Secundum, Juxta, szerént. Super, supra, rajta, fölött & on. Trans, á tal, túl. Ultra idem significat. Usque addig, & ig.*

Ablativo Casui quæ serviunt: A, & ab, túl Ab nélkül. Cum, val. Hic Nota: Cum particula val additur Nominibus in consonantem desinentibus, Euphoniæ causâ mutatur v. in illam consonantem, quæ est ante illud, ut: Borral, pro borval; Bottal, pro botval. Coram, előtt; Clam, nélkül. In, ban, & ba: Item on, quando In, sumitur pro super. sub, alatt.

IV. *In Præpositionibus Monosyllabis, ut sunt: hoz,*

ra, ban, kül, val & on, variant vocales juxta Declinationes Nominum. In Prima Declinatione a, o, u, locum habent; In Secunda verò e, ü. ut: Az asztalra tedd. Pone ad mensam, A' székre tedd, Pone ad sedile.

V. *Præpositiones quoque habent suffixa Pronominalia ex Demonstrativo én, te, ő. Ego, tu, is. ut: En hozzám, te hozzád, ő hozzá. Ad me, te, eum. Mi hozzánk, ti hozzátok, ő hozzájuk. Ad nos, vos, eos. En előttem, te előtted, ő előtte. Ante me, te, eum. Mi előttünk, előttetek, előttük. Ante nos, vos, eos. &c.*

DE SYNTAXI, In quantum Constructio Hungarica discedit à Latina.

REGULÆ.

I. DE SUBSTANTIVO CUM SUBSTANTIVO.

I. *Substantivum cum Substantivo rei diversæ adsciscit Nominativum, aut Dativum casum, alterum verò assumit suffixum tertiæ personæ, retinetque per omnes casus, ut: az Ur vel Urnak Asztala, Mensa Domini; az Ur, Urnak Kése. Culter Domini.*

Observa: Quando duo Substantiva adduntur alteri Substantivo, primum elegantius ponitur in Nominativo,

alter-

alterum verò in Dativo, hoc modo: Az Ur frigyéne
ládája. Arca fœderis Domini.

II. Cognomina præponuntur Propriis Nominibus; ut
Horvát, János, Szabo Pál, &c.

III. Propria Nomina Appellativis præponuntur, ut: Istvá
Déák, István fiam, &c.

II. DE ADJECTIVO CUM SUBSTANTIVO.

I. Omnia Adjectiva præponuntur indeclinabiliter Sub
stantivis per omnes casus utriusq. Numeri cuiuscumq.
neris sint, Jó férfi, jó férfinak, &c. Jó aszszony
jó aszszonyé, &c.

II. Adjectivis Numeralibus nunc Singularia, (&
quidem usitatus,) nunc verò Pluralia subiiciuntur No
mina Substantiva, ut: Senki nem szolgálhat két Urnak
(pro Uraknak) Nemo potest duobus Dominis servire
Két emberek mennek vala fel a' templomba. Du
homines ascendebant in templum.

III. DE ADVERBII S.

I. Duæ negationes apud Hungaros fortiter negant, ut
Senki nem szolgálhat két Urnak. Nemo potest duo
bus Dominis servire.

II. Hungari per Adverbium csak (tantum, solum)
efferunt plerumq. Adjectivum solus, ut: Nem csak kenyér
rel él az ember. Non solo pane vivit homo.

DE PRÆPOSITIO NIBUS.

I. Præpositiones separabiles apud Latinos Accusativo ca
tentia.

sui servientes, plerumq. cum Nominativo construuntur,
ut: Az Isten által. Per Deum. az ház előtt, Ante
domum, &c.

Observa: Præpositiones separabiles sunt, quæ per se
consistere possunt, peculiareq. voces constituunt, ut sunt:
Altal, ellen, mellet, környül, kívül, belől, alatt,
fölöt után &c.

II. Si verò hac suffixum habuerint ex tertia persona
Pronominis Demonstrativi, (a vel e) tunc cum Dati
vo construuntur, ut: Pilátusnak allatta, sub Pilato.
Istennek előtte, Ante Deum.

Observa: Hac si articulo notantur, Dativo præponi
possunt, ut: Allatta az padlásnak, sub tecto. Mellet
te az Toronynak, Penes turrin.

II. Quædã Præpositiones conveniunt cum Ablativis cogna
ta significationis ut: Az házhoz közel, Prope domum.
Túl az Dunán, trans Danubium.

IV. Præpositio in, quando in loco esse significat, effertur
per ban, ben, ut: Templomban vagyok, sum in
templo. Kertben vagyok, sum in horto: Quando
verò motum ad locum significat, effertur per ba, be,
ut: Templomba megyek, eo in templum Kertbe me
gyek, eo in hortum

V. DE REGIMINE SEU RECTIONE GENITIVI ET DATIVI.

Verbum substantivum EST, possessionem significans, re
git Genitivum, ut: Az Uré az hatalom, Domini est po
tentia.

II.

II. *Verba necessitatis, ut sunt: kell, szükség, szükség* ges, *Dativum regunt cum Infinitivo, ut: Ujonnai* kell az embernek születetni, *Denuo opertet homi-* nem nasci. Szükséges tenéked ujonnan születet- ned, ha idvőzülni akarsz, *Oportet te denuo nasci,* vis salvari.

III. *Pro Verbo Habeo Hungari utuntur verbo EST* (vagyon,) *ut: Vagyon Mosefek és Prophétajok,* *Habent Mosen & Prophetas. Pro non habeo verò po-* nunt nincsen vel nincs, *in singulari vel plurali, &* plerumq. *Dativum regunt Ellipticè, ut: Nincsen ve-* nincsenek, (nekik, nekiek) *Mosefek és Prophe-* tájok. *Non habent Mosen & Prophetas.*

IV. *Verba Nominandi seu Nuncupandi adiscunt* *Dativum, ut: Hivattatott Jesusnak, Vocatus est Jesus*

VI. DE RECTIONE ACCUSATIVI.

I. *Activa Indirecta primam personam Præsentis In-* dicativi in lak & lek semper formant, *reguntq. Accu-* sativum *secundæ personæ, utriusq. numeri ut Látlak* tégedet, *Videote. Kérlek tégedet & titeket, Rogo* te & vos.

II. *Activa Directa regunt Accusativum cum Articulo &* suffixis *Pronominalibus demonstratum ut: Irom ezt az* levelet, *Scribo has literas. Leirom az te leveledet,* *Describam tuas literas.*

III. *Verba Memoria & Oblivionis (emlétem & felej-* tem) *Accusativum regunt ut: Régi időt emlétlünk.* *El felejtettem kenyeremet.*

Emle.

Emlekezem verò & Elfelekezem (reminiscor, *obliscor,) Ablativum adiscunt cum Præpositione* rúl, rúl, ra, re, (de & ad) *ut: Meg-emlekezzél* a' Szombatról, *Memento Sabbathi. Emlekezem* mondására, *Recordor dicti ejus. El-felekeztem ez* emberről, *Oblitus sum hujus hominis. Emlekezzél* meg rólam, *Memento mei. Meg-emlekezem rólad,* *Recordabor tui, ejus.*

IV. *Verbum quoq. Mirandi Csudálom, adiscit* *Accusativum, ut: Csudálom ez világ állapotját,* *Miror statum mundi.*

Ejus verò Derivatum adiscit Ablativum per an, en, *on, ut: Csudálkozom haragodnak buzgóságán,* *Miror fervorem iræ tuæ.*

Vel cum Præpositione super (rajta) additis suffixis pri- mæ, *secundæ & tertiæ personæ, ut: Mit csudálkozol* rajtam, *rajta, rajtunk, rajtok. (Quid miraris su-* per me, eum, nos, eos)

V. *Verbum æstimandi ér (valet) Accusativum regit,* *ut: Egy pénzt ér, Valet nummum. Fizesse-meg az* mit ér. *Solvat, quanti valet.*

Verbum verò becsülem (æstimo, taxo) cum præ- positione *ra, re, (ad) construitur hoc modo: Nagyra,* *kevesre becsüled, Magni, parvi æstimas. Sic con-* struuntur *omnia, quæ apud Latinos in Genitivo offerun-* tur.

VII. DE RECTIONE ABLATIVI.

I. *Gradus Comparativus, qui exponitur Hungaricè* *per hogy nem, vel hogy nem mint, regit Ablativum in* nál

nál, nél, (pro) ut: Az Isten job a' Királynál
DEUS est melior Rege. Az Orozlány erősb a' Men-
vénél, Leo fortior Urso.

II. *Adjectiva similitudinis, ut sunt:* Egyenlő, Ha-
sonló & hasonlatos, (similis) & hasonlítani
(assimilare, Ablativum regunt in hoz, hez, & hő-
ut: Az Adámhoz hasonló segítőt nem talált val.
Adamo simile adiutorium non invenerat. Gen. 2. Kibe-
hasonlításam ez nemzetséget? Cui assimilem ha-
gentem.

III. *Verba emendi & vendendi adsciscunt Ablati-
vum in on, en, & ön, ut* Három forinton adna-
egy Bibliát. Tribus florenis vendunt unica Bibli-
Négy pénzen vesznek egy kis tyufiát. Tribus num-
mis emunt unum pullum. Két ókrón cseréltem ké-
lovat.

IV. *Mercedis quoque verba adsciscunt Ablativum in
ért, (pro) ut:* Pénzért tanítanak a' Musikára, Pro
pecunia docent Musicam.

V. *Adjectiva & verba copiae regunt Ablativum in
val & vel, ut:* Teli arannyal. Plenus auro. Ez
felyhő teli esővel, Hac nubes plena est pluvia.
Ezüstvel bőves, Argentò abundans. Bővelkedik bú-
zával, abundat frumento vel tritico.

VI. *Adjectiva & verba Inopia regunt Ablativum
cum Praepositione nélkül (sine) ut:* Pénz nélkül szá-
kölködő, Pecuniâ indigens. Szűkölködik bőlte-
ség nélkül, Indiget sapientiâ.

VII. *Nomina quoque causam, instrumentum, mo-
dum actionis & circumstantiam significantia, efferuntur*

in Ablativo per val, & vel ut: Igaz ítélettel ítéllye-
tek, Iusto iudicio iudicate. Jó erkölcssekkel kedves,
Bonis moribus gratus.

VIII. *Quae studium & conatum significant, adsci-
scunt plerumque Ablativum in ra, re, ut:* Uraságra
vágyodnak sokan, Ad dominium aspirant multi. Ke-
vesen igyekeznek szent életre, Pauci dant operam
sanctae vitae.

IX. *Ad questionem Quando, respondetur per no-
men temporis in Ablativo casu per val, vel, cum Pra-
positione előtt, (ante) után, (post ut:* Ez előtt há-
rom órával, Tribus horis antehac. Ez után három
holnappal, három esztendővel, Posthac tribus men-
sibus, annis, (pro post tres menses, annos.)

VIII. DE RECTIONE VER- BI INFINITI.

I. *Per Infinitum efferunt Ungari etiam Supinum &
Gerundium in dum, ut:* Látni megyek, Visum eo.
Le fekenni megyek Cubitum eo. Olvasni kell,
Legendum est.

II. *Infinita verba cum affixis Pronominibus Dati-
vum plerumque explicitè, interdum implicitè regunt, ut:*
Sokat kell nekem szenvednem (néked szenvedned,
neki szenvednie) multa oportet me (te, cum) pati.

IX. DE PARTICIPIIS IN- FINITIS SIVE DE GERUN- DIIS PARTICIPIALIBUS.

I. *Gerundia, vel Infinita Participialia, in va, & ve,
de-*

desinentia plerumq; per Passivum perfectum Latine reduntur, ut: Igy vagyon meg irva, sic est scriptum.

II. *Sunt & alia verba frequentiam actionis significantia, quæ suis verbis præponuntur, ut: Mondton mondgya, Dicitat, vel continuè dicit. Áltor állasz, Jugiter stas. Kerten kér Rogitat, vel continuè petit.*

X. DE RECTIONE VARIA.

I. *Verba timendi & formidandi, ut sunt: félni (timere) rettegni, (formidare) nunc Accusativum nunc Ablativum in tül, tül, regunt ut: Félyed a Istent, Time Deum. Fély az Istentül. Fély a Urtül, Time Dominum. Rettegek a' Királytül, Formido Regem.*

II. *Verba meditandi, (gondolkodom, elmélkedem) adsciscunt Ablativum in ról, rül, & on, en, ut: Gondolkodom Istennek dolgairól, Meditatio Dei opera. Elmélkedgyél az Urnak jó-téteményéről, Cogita de beneficiis Domini.*

III. *Méltó, illendő, (dignus conveniens) regunt Ablativum in ra, re, & hoz, hez, ut: Méltó halálra, Dignus morte. Illendő chez, & ez helyre. Conveniens est huic, & huic loco. Méltó hozzám, Dignus me.*

IV. *Propria Urbium & Oppidorum quorundam præponuntur Ablativum in ba, be, motum ad locum significantia. In ban, ben, verò, quæ esse in loco significant, ut: Pósonba megyek, Posonium proficiscor. Pósonban Bécshen vagyok, Posonij, Vienna sum.*

V. *Aliorum Oppidorum, & Urbium Nomina propria per Ablativum in ra, re, motum ad locum significantia: quæ verò in loco esse significant, in an, en; de loco significantia, in rül, rül, ut: Kására, Sárosra ment. Szentzre megyek. Kásán lakom. szentzrül jövek. Kásárul jöttem.*

VI. *Quadam propria Urbium & Oppidorum Nomina indifferenter usurpantur utriusq; Ablativis in ba, be, & ra, re: in ban, ben, & an, en, on: Item in rül, rül, bul, bül: cum scilicet motum ad locum, in loco esse & de loco significant, ut: Budába, vel Budára megyek, Budam proficiscor. Budán & Budában laknak, Buda habitant. Váradon. Lőtsén laknak, Varadini Leuchoviæ, habitant. Budárul, Bécsbül jönnek, Budá, Vienná veniunt.*

VII. *Pleraque autem Urbium & Oppidorum nomina per locum significantia Ablativum adsciscunt in an, on, en, ön, in, ut:*

Kanisán }	} ment által }	{ Canisá }
Szikszón }		{ Szikszoviá }
Lőcsén }		{ Leuchoviá }
Szepšin }		{ Szepfino }

Observe: *Appellativa quoq; locorum nomina perinde construuntur, ut: Faluban, erdőben vel erdőn & falun vagyok. Faluba, (ra) erdőbe, (re) megyek, Falurul, erdőrül jövök. Falun, erdőn mentem által.*

VIII. *Sunt & alia quadam Urbium & Oppidorum nomina quæ præter varios illos Ablativos in Accusati-*

vo casu significant in loco esse, (quæ nimirum desinunt
in consonantem cum litera t. coalescere valentem) ut :
Gyõrt lakik, Jaurini habitat. Eperjest (pro Epe-
rjesen) vóltam. Eperjesini fui. Szatmárt lak-
tam, Szatmarini habitavi.

IV. Verba debendi, Dativum personæ regunt cum
Ablativo, in val, vel, ut : Adós nékem tíz forint-
tal, Debet mihi decem florenos. TartoziK õ néki husz
pénzel, Debet ei viginti nummos.

SOLI DEO GLORIA!

